

BESLUITMOTIVERING

- bijlage bij besluit op verzoek tot aanwijzing als beschermd monument als bedoeld in artikel 3, zevende lid, van de Monumentenwet 1988 -

betreffende Romeins cultuurlandschap met infrastructuur (ondermeer tracé van de Romeinse Limesweg, kadebeschoeiing), scheepswrak de Meern 4 en resten van een wachttorens

provincie: Utrecht
gemeente: Utrecht
plaats: Leidsche Rijn
toponiem: Veldhuizen/De Balije
kaartblad/centr.coörd.: 129.940/454.750, schip De Meern 4: 130.030/454.766
CMA-code: 31G/31H
rijksmonumentnummer: 531057

AANLEIDING

De aanwijzing gebeurt op voorstel van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

De aanwijzingsprocedure, bedoeld in artikel 3 van de Monumentenwet 1988, is gestart op 6 juli 2009.

BESCHRIJVING EN WAARDESTELLING

Inleiding

De vondst van een compleet Romeins schip en een Romeinse weg in Veldhuizen en De Balije in 1997, vormde het begin van een langlopend onderzoek. Opgegraven werd het in een rivierbedding aangetroffen schip "De Meern 1", delen van inheems-Romeinse nederzettingen, activiteitenzones en enkele opeenvolgende wachttorens. Karterende en waarderende onderzoeken vonden ondermeer plaats in het tracé van de limesweg en naar het hierbij aangetroffen tweede Romeinse schip, "De Meern 4". Daarnaast werden met weg en rivierloop samenhangende structuren onderzocht zoals een mogelijke insteekhaven. Het onderzoek heeft mede geleid tot een herziening van de gedachten over het ontstaan en karakter van de West-Nederlandse limes.

Het monument omvat een deel van een Romeins cultuurlandschap in het rivierengebied met een uniek ensemble van schip (De Meern 4), wegen, beschoeiingen, vermoedelijk ook een brug, en aanverwante structuren, dat een blik werpt op de infrastructuur langs de rijksgrens zo'n 1900 jaar geleden. Het is een voorbeeld van watermanagement van het eerste uur en een stille getuige van de strijd die de Romeinen geleverd hebben tegen het water in de Nederlandse rivierdelta. Daarnaast is het informatiebron over de scheepsbouw en riviervrachtvaart uit die periode.

Tot de Romeinse rijksgrens die tussen circa 40 en 275 na Christus op de linkeroever van de Nedergermaanse Rijn lag, behoorden niet alleen militaire complexen met legioenvestingen, forten, kampdorpen, industriële complexen en wachttorens, maar ook havens, kanalen, kades en wegen.

Aanvankelijk was de weg die over de oeverwal langs de Rijn voerde en die de militaire complexen met elkaar verbond een natuurlijke route, een pad. Het belangrijkste transport van troepen en voorraden vond plaats over het water. Enkele decennia later, omstreeks de jaren 80 van de 1^e eeuw, werd de route omgevormd tot een ruim vijf meter brede kunstmatige weg. Het werd een verharde weg net als andere hoofdwegen in het Romeinse Rijk. Deze verkeersassen dienden militaire doeleinden, zoals patrouilles, troepenverplaatsingen en vervoer van materieel, maar ook voor interprovinciaal en internationaal handelsverkeer. Aangenomen wordt dat de limesweg als verbindingsweg van het grensverdedigingssysteem blijft functioneren tot ca. 270 na Chr.

Waterwegen waren destijds minstens zo belangrijk als de landwegen. Schepen voerden veel bulkgoederen aan. Grote hoeveelheden materiaal voor de bouw en het onderhoud van de militaire infrastructuur en ook voedsel moesten worden geïmporteerd. Alleen lokale goederen volstonden niet. De Rijn moet in de Romeinse tijd dan ook een druk bevaren rivier zijn geweest. Mede door het onderzoek in Leidsche Rijn is de kennis over de scheepvaart in de Romeinse tijd en de in onze contreien gebruikte scheepstypen in de laatste decennia enorm toegenomen. Ook De Meern 4, het eerste Romeinse schip in Leidsche Rijn dat in situ behouden kan blijven, leverde hieraan een belangrijke bijdrage.

Geologie, bodem en landschap

Het monument bevindt zich ter hoogte van een verlande restgeul aan de zuidrand van de Heldammer stroomrug. Deze stroomrug splitst zich ten noorden van De Meern af van de Oude Rijn. De Oude Rijn en Heldammer stroomrug maken beide deel uit van het Utrechtse stroomstelsel, dat vanaf ca. 4300 v.Chr. actief werd. Na het ontstaan van de Vecht rond 800 v. Chr. en de Lek/ Hollandse IJssel in de Late IJzertijd zullen de rivieren binnen de Oude Rijn en Heldammer stroomgordel kleiner en ondieper zijn geworden. In 1122 na Chr. eindigt het stelsel door de afdamming van de Kromme Rijn in Wijk bij Duurstede. Ter plaatse van het monument heeft in elk geval tot in de 3de eeuw na Chr. erosie en zandtransport plaatsgevonden in de rivierbedding, als ook lateraal in de vorming van crevasseplateaus en oeverafzettingen. Er zijn aanwijzingen voor verscheidene oeverdoorbraken waarbij crevasse-afzettingen in het achterland werden gevormd. Dit actieve riviersysteem beïnvloedde het gebruik van het landschap in grote mate en vergde regelmatig ingrepen en aanpassingen om de infrastructuur van de limes in stand te houden. De verlanding van de Heldammer stroomrug moet na het eerste kwart van de 3de eeuw worden gedateerd.

De huidige maaiveldhoogte is 1,20 m +NAP. De hoogste sporen zijn aangetroffen op 0,60 m +NAP (60cm onder maaiveld) en de diepste sporen zijn aangetroffen op een niveau van 2,40 -NAP (3,60 m onder maaiveld (waarneming De Meern 4)).

Uitgevoerd onderzoek

Tijdens een noodonderzoek in 1997 kwam de limesweg en het schip De Meern 1 aan het licht. Dit was verrassend omdat voorheen werd aangenomen dat de Romeinse grens ten westen van de Hoge Woerd, de zuidrand van de Oude Rijn stroomrug volgde. De aanleg van de nieuwbouwwijken Veldhuizen, Vleuterweide en De Balijs op de Heldammer stroomrug, vormde aanleiding voor een onderzoekprogramma dat ten doel had de ontwikkeling van de militaire infrastructuur in het Nederlandse rivierengebied beter in kaart te brengen, met name in de limeszone tussen de militaire nederzettingen. Het veldwerk in deze microregio is grotendeels uitgevoerd tussen 1998 en 2004.

Het tracé van de limesweg ten westen van De Meern is in een aantal boorcampagnes in kaart gebracht. Het tracé, dat de zuidrand van de Heldammer stroomrug blijkt te volgen, is naderhand door een aantal proefsleuven bevestigd. De constructiewijze van de Romeinse wegen varieert al naar gelang de ondergrond, de beschikbaarheid van bouw materiaal en de verkeersdruk. In het rivierengebied, waar de weg parallel aan de Rijn of geulen daarvan liep, moest deze bovendien bestand zijn tegen het wassende water. Dit vergde extra onderhoud en leidde soms tot omleidingen van de weg.

In De Balije zijn drie verschillende fasen in de opbouw van de limesweg onderscheiden. In deze fasen nam de breedte van de weg toe van 4 tot 10 meter. Tijdens de tweede fase werden lokaal de eerste maatregelen getroffen om de weg te beschermen tegen de steeds verder naar het zuidwesten opschuivende rivier. Het aan de oeverzijde liggende noordtalud van de weg werd op één punt zelfs bekleed met plaggen en basaltblokken. Bovendien werd hier een beschoeiing aangebracht van zware in de grond geslagen palen van iep en eikenhout, die aan de binnenzijde dichtgezet waren met eikenhouten planken. Deze zware constructie was gedeeltelijk in de rivier geplaatst. De ruimte direct achter de kade was opgevuld met losse houten palen en basaltblokken. Bijzonder is dat de houten constructie niet langs het water stond, maar schuin op de stroomrichting als een soort stroombreker. Bij de opgraving kwamen meer planken tevoorschijn. Dit hout bleek een boord van een groot vrachtschip te zijn dat hoog tegen de oever lag. Het (af)gezonken schip heeft het weglichaam niet kunnen beschermen tegen de eroderende kracht van de rivier. De rivierbocht is al snel westwaarts verplaatst en heeft de weg over een lengte van zeker 150 meter weggeslagen. Rond 125 na Christus was men daarom genoodzaakt de weg enkele tientallen meters naar het zuiden te verleggen.

Het vrachtschip De Meern 4, is evenals het enkele honderden meters westelijker in 2003 opgegraven en integraal geborgen schip De Meern 1, een platbodem. Besloten is het wrak van de Meern 4 zo gaaf mogelijk terplekke te behouden. Na een eerste verkenning en waardering van het schip bij de ontdekking in 2003, is in het kader van een wettelijke bescherming een waardestellend onderzoek verricht. Doel was het vaststellen van de feitelijke conserveringstoestand en te bepalen of in de toekomst specifieke fysieke beschermingsmaatregelen nodig zouden zijn. Het onderzoek was niet alleen gericht op de scheepsresten, maar ook om het conserverend vermogen van het omringend bodemmilieu op langere termijn vast te stellen.

Het schip dat naar verwachting ongeveer 4 bij 27 meter meet is aangetroffen tegen de staanders van de oeverbeschoeiing, langs het tracé van de Romeinse limesweg. Het oosteinde van het schip ligt hoog tegen de oever ingebed in zavelige oeverafzettingen. Daardoor is 2,5 meter van het uiterste einde (waarschijnlijk de achtersteven) volledig vergaan en alleen nog herkenbaar als grondspoor. In het schip zijn enkele tientallen blokken basalt aangetroffen, van dezelfde partij waarmee het talud van de aanpalende oeverzone was bedekt. De vraag is of de basaltblokken als ballast in het schip zijn geplaatst om het schip op zijn plaats te houden, wat zou betekenen dat het bewust is afgezonken tegen de beschoeiing. Op grond van een onder de basaltblokken gevonden houten balk, die vermoedelijk tot de kade heeft behoord, is het echter ook goed mogelijk dat het schip tegen de kade is gebotst, waarna het basalt in het schip terecht is gekomen.

Aanvankelijk leek het schip kenmerkend voor de Romeinse grote riviervrachtschepen in Noordwest-Europa, het type Zwammerdam. Groot was de verrassing toen bij het onderzoek bleek dat De Meern 4 unieke mediterrane constructie-elementen heeft, zoals een geheel door veren en deuvels verbonden scheepshuid, die bij andere schepen van dit type ontbreken. Het ziet er naar uit dat de Romeinen een aan de Noordwest-Europese omstandigheden aangepaste riviervrachtschip ontworpen hebben, waarbij mediterrane en niet-mediterrane scheepsbouwtechnieken werden gecombineerd.

Aannemelijk is dat de vroege schepen zijn ontwikkeld voor bulktransport in opdracht van het Romeinse leger of aan het leger gerelateerde handelaren.

1.130809186027

Ten zuiden van het monument is in de Balije tussen 1997 en 2001 in een aantal fasen een nederzettingsterrein (inheemse activiteitenzone) uit de late eerste en tweede eeuw onderzocht en een ca. 30 m brede zone tussen het nederzettingsterrein en de limesweg. Mogelijk bevinden zich binnen het monument de randen van dit nederzettingsterrein. In het noordoostelijk deel van het monument heeft in 2003 een opgraving plaatsgevonden van een wachttorenlocatie. Wachttorens die dateren uit het midden van de 1ste eeuw na Chr. lijken de vroegste structuren in het gebied die verband houden met de Romeinse grens. Ze lagen vlak voor de inzet van zuidwaartse rivierbochten. Verder zijn er in het oostelijk deel van het monument (bij boerderij 't Klooster) nederzettingssporen van de Volle Middeleeuwen (12e tot 14e eeuw) te verwachten. Dit op grond van de opgravingsresultaten van onderzoek dat in 2003 ter plaatse is uitgevoerd.

Tot slot is aan de hand van sedimentologisch onderzoek, archeologische vondsten en dendrochronologische dateringen een nauwkeurige paleogeografische reconstructie van het gebied gemaakt voor de periode 50-250 na Chr.

Begrenzing

De begrenzing is aangegeven op de kaart, die deel uitmaakt van het besluit. Er is voor gekozen de Romeinse weg met aangrenzende zone over een lengte van ca. 400 meter te beschermen. In de aangrenzende zone zijn ondermeer de kadebeschoeiing en het schip De Meern 4 gelegen. Ook de directie omgeving van het opgegraven schip De Meern 1 en de wachttoren valt binnen het monument. Aan de oostrand van het te beschermen terrein bevindt zich nog een deel van de randstructuren (concentrische greppels) van de oudste van de onderzochte wachttorens.

Fysieke kwaliteit

Romeins cultuurlandschap met infrastructuur en nederzetting
Buiten de zones waar opgravingen hebben plaatsgevonden en de archeologische resten *ex situ* zijn behouden, kan de fysieke kwaliteit over het algemeen als goed worden omschreven. Wel is er sprake van grote verschillen als men kijkt naar de beschoeiing van de rivierloop en de limesweg. Op de eerste plaats is sprake van verschillende fasen in rivierloop maar ook in de weg waarbij herstelwerkzaamheden en omleggingen hebben plaatsgevonden. Aanleiding hiervoor waren enerzijds natuurlijke omstandigheden, zoals oeverdoorbraken maar anderzijds wellicht ook de behoefte aan de aanpassingen anderszins in geval van de weg de kade beschoeiing e.d. Door deze omstandigheden zijn oudere archeologische resten veranderd dan wel verdwenen. In een laatste fase is door oeverdoorbraken een deel van de weg weggespoeld en niet meer hersteld. De conservering van de aangetroffen resten, waaronder organische materialen is over het algemeen goed. Dit geldt ook voor de mogelijke nederzettingssporen.

Schip De Meern 4

Het waarderend onderzoek heeft uitgewezen dat de vindplaats relatief complete scheepsresten bevat. Met uitzondering van de hoogst gelegen delen van het achterschip, met name aan bakboord, is het schip opmerkelijk compleet bewaard gebleven. Ook de conservering is over het algemeen goed te noemen. Vanwege de conserveringstoestand en de ligging, grotendeels ruim onder de grondwaterspiegel, is er voor gekozen het schip in situ te behouden. Wel zal zijn toestand in de toekomst nauwlettend gevolgd worden, zodat maatregelen kunnen worden genomen wanneer het onverhoopt toch achteruit zou gaan.

Inhoudelijke kwaliteit

Romeins cultuurlandschap met infrastructuur en nederzetting

De inhoudelijke kwaliteit van het monument is hoog. In het gebied met rivierlopen, oeverwallen, komgronden en crevasseafzettingen waarin in de Romeinse tijd de limesweg en kunstwerken zijn aangelegd laat vormen van watermanagement van het eerste uur zien. De archeologische resten bieden in samenhang met de landschappelijke gegevens inzicht in de ontwikkeling van het rivierlandschap, de inrichting en het gebruik ervan gedurende een dynamische periode. Uniek zijn de maatregelen die de Romeinen genomen hebben om weerstand te bieden aan het water in dit deel van de Nederlandse rivierdelta. Anderzijds heeft men ook gebruik gemaakt van de rivierlopen als waterweg, een aandachtspunt voor toekomstig onderzoek. Ook ten aanzien van de ontwikkeling van de militaire infrastructuur, met name in de limeszone tussen de militaire nederzettingen vormt het monument een belangrijke informatiebron. Daarnaast blijken ook de individuele elementen, zoals het schip verrassende nieuwe inzichten op te leveren over de scheepsbouw en riviervrachtvaart uit in deze periode. Eventuele nederzettingsresten zijn complementair aan de ex situ behouden resten.

Schip De Meern 4

De inventaris wijst op een relatief compleet, goed geconserveerd en relatief groot, open riviervrachtschip. De bouwwijze van de Meern 4 is uniek in de Noordwest Europese regio. Tot op heden was de technische ontwikkeling van de bouw van schepen van het type Zwammerdam in Noordwest Europa (grotendeels) onbekend. Het beperkte onderzoek dat naar het schip heeft plaatsgevonden heeft al onverwachte, unieke inzichten opgeleverd over de tot nu toe onbekende invloeden van de Mediterane scheepsbouw in 'onze' regio en de lokale aanpassingen. De Meern 4 lijkt te wijzen op een onverwacht sterke ontwikkeling binnen de inheems-Romeinse scheepsbouw in Noordwest Europa. De informatiewaarde van het schip is hoog.

Voor wat betreft de representativiteit is de score eveneens hoog vanwege de algemene kenmerken die overeenkomen met schepen van het type Zwammerdam. Qua bijzondere kenmerken is het representatief voor de introductie van bepaalde typisch Mediterrane constructiedetails in onze regio vanuit het Middellandse Zeegebied.

Romeins cultuurlandschap (infrastructuur) en nederzetting

Waarden	Criteria	Scores		
		Hoog	Midden	Laag
Beleving	Schoonheid	n.v.t.		
	Herinneringswaarde	n.v.t.		
Fysieke kwaliteit	Gaafheid		2	
	Conservering		3	
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid		3	
	Informatiewaarde		3	
	Ensemblewaarde		3	
	Representativiteit	3		

Merovingisch grafveld

Waarden	Criteria	Scores		
		Hoog	Midden	Laag
Beleving	Schoonheid	n.v.t.		
	Herinneringswaarde	n.v.t.		
Fysieke kwaliteit	Gaafheid		2,5	
	Conservering		3	
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid		3	
	Informatiewaarde		3	
	Ensemblewaarde		3	
	Representativiteit	3		

Literatuurverwijzing

Graafstal, E.P., 2003: Inleiding, in: W.K. Vos & E. Blom, *Archeologisch onderzoek naar de Romeinse vindplaatsen De Balije en Context schip in de gemeente Utrecht*, Bunschoten (ADC-rapport 171).

Graafstal, E., IJtsma, A. & M. Langeveld 2003: Twee torens, een krib en een schip in: *Kwartaalblad over de voormalige dorpen Vleuten-De Meern- Haarzuilens*, jaargang 23, nr 4.
Groot, T. de & J.-M.A.W. Morel (redactie) 2007: *Het schip uit de Romeinse tijd De Meern 4 nabij boerderij de Balije, Leidsche Rijn, gemeente Utrecht*. Waardestellend onderzoek naar de kwaliteit van het schip en het conserverend vermogen van het bodemmilieu, Amersfoort (Rapportage Archeologische Monumentenzorg 147).

Jansma, E. & J.-M.A.W. Morel (redactie) 2007: *Een Romeinse Rijnaak, gevonden in Utrecht-De Meern*. Resultaten van het onderzoek naar de platbodem 'De Meern 1', Amersfoort (Rapportage Archeologische Monumentenzorg 144).

Langeveld, M. & A. Luksen – IJtsma: Wegens wateroverlast, .LR39 De Balije II rivierdynamiek en Romeinse infrastructuur in de limeszone, Basisrapportage Archeologie 11 (in voorber.).

Vos W.K. & E. Blom 2003: *Archeologisch onderzoek naar de Romeinse vindplaatsen De Balije en Context schip in de gemeente Utrecht*, Bunschoten (ADC-rapport 171).

IJtsma, A., Graafstal, E. & M. Langeveld 2004: Utrecht-Vleuten/ De Meern – Balije II, *Archeologische Kroniek provincie Utrecht 2002-2003*, p 181-193.

AANWIJZINGSBELEID

Vanaf 1 januari 2009 geldt de Beleidsregel aanwijzing beschermde monumenten 2009, beleidsregel van de Minister van OCW van 18 december 2008, Staatscourant 5 januari 2009, nr. 169 (hierna: Beleidsregel 2009).

Op grond van artikel 8 van de Beleidsregel 2009 vindt aanwijzing als beschermd monument plaats van een archeologisch monument, indien:

- a. het monument is opgenomen in een aanwijzingsprogramma, of
- b. het monument
 1. vanwege zijn schoonheid, betekenis voor de wetenschap of cultuurhistorische waarde kan worden aangemerkt als een nationaal of internationaal erkend monument; en
 2. een wezenlijke lacune opvult in het geheel van de beschermde archeologische monumenten.

In het onderhavige geval is het monument opgenomen in een aanwijzingsprogramma.

Op grond van artikel 9 van de Beleidsregel 2009 past de minister bij het opstellen van een aanwijzingsprogramma, bedoeld in artikel 8, onder a., de volgende criteria toe:

- a. het desbetreffende monument kan vanwege zijn schoonheid, betekenis voor de wetenschap of cultuurhistorische waarde worden aangemerkt als een nationaal of internationaal erkend monument, en
- b. het desbetreffende monument vult een wezenlijke lacune op in het geheel van de beschermde archeologische monumenten.

HOREN VAN BELANGHEBBENDEN

Ter voldoening aan het bepaalde in artikel 3, vijfde lid, van de Monumentenwet 1988, heeft de gemeente belanghebbenden op de hoogte gesteld van het beschermingsverzoek en hen in de gelegenheid gesteld zich te doen horen. Er is één zienswijze kenbaar gemaakt, door de gezamenlijke eigenaren (zijnde één belanghebbende) van de percelen Veldhuizen, A 1660, 4377 en 1663. Zij geven aan dat ter plaatse na uitgevoerd archeologisch onderzoek een diepe sloot is gegraven en dat de restanten van het onderzoek daarmee zijn verdwenen.

ADVIES GEMEENTE

Burgemeester en wethouders van Utrecht hebben bij brief d.d. 14 oktober 2009 geadviseerd inzake het verzoek tot bescherming als rijksmonument. De gemeente onderkent de hoge archeologische waarden, maar verwijst naar de schriftelijke afspraak met de toenmalige directeur van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB), brief nr.U99-875/MfvO van 14 juni 1999, dat er pas wordt gestart met de aanwijzingsprocedure nadat deze volgens de plannen voor herontwikkeling opnieuw zijn ingericht. De inrichting van het gebied De Balijs is nog in voorbereiding en zal binnen enkele jaren worden uitgevoerd. Op grond van de lopende afspraak verzoekt de gemeente het huidige beschermingsvoorstel in te trekken. Gelet op de uitvoeringsplanning voor De Balijs kunnen zij instemmen met aanwijzing als beschermd archeologisch rijksmonument na invoering, danwel uiterlijk vijf jaar na heden. Wanneer door onvoorziene omstandigheden herinrichting van het gebied langer op zich zal laten wachten dan verzet de gemeente zich niet tegen aanwijzing als beschermd rijksmonument in 2014.

ADVIES PROVINCIE

Aan gedeputeerde staten is niet gevraagd te adviseren omdat het object binnen de bebouwde kom ligt.

ADVIES RAAD VOOR CULTUUR

De Raad voor Cultuur heeft bij brief d.d. 31 mei 2010 geadviseerd positief te beslissen inzake het verzoek tot bescherming als rijksmonument. Wel stelt de Raad voor te spreken van infrastructuur in plaats van een Romeins landschap. Ook geeft de raad aan dat landschap veeleer cultuurlandschap moet zijn.

CONCLUSIE

Aan de overwegingen van de Monumentenwet 1988 ligt onder meer ten grondslag het meer betrekken van lagere overheden bij het behoud van monumenten. In de Memorie van Toelichting wordt het grote belang gememoreerd dat in de huidige wet wordt gehecht aan de inbreng van vooral de gemeente over de aanwijzing. Hoewel op rijksniveau over het al dan niet beschermen wordt beslist, komt aan de adviezen van de lagere overheden een invloedrijke plaats toe. Slechts op zwaarwegende gronden zal de minister van die adviezen kunnen afwijken. In dit geval bestaat daartoe wel aanleiding.

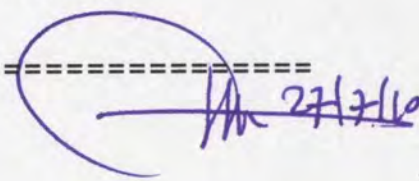
In 1999 zijn er met de gemeente afspraken gemaakt over het wettelijk beschermen van dit archeologische terrein. Zowel de gemeente als de ROB onderschreven daarbij het belang van dit terrein. In haar advies verwijst de gemeente naar deze tien jaar oude afspraak. De verwachting was toendertijd dat de bouwprocessen binnen enkele jaren zouden zijn afgerond en dat dan tot aanwijzing zou kunnen worden overgegaan. Die periode is uitgelopen tot elf jaar.

Verder uitstel van de wettelijke bescherming dient niet meer de belangen van de monumentenzorg. Mochten er toch nog bouwactiviteiten op het nu beschermde terrein noodzakelijk zijn dan kan altijd via een belangenafweging bij de verlening van de monumentenvergunning rekening gehouden worden met de wensen van de gemeente. Ook in de afspraak van 1999 ligt op informele wijze de betrokkenheid van het Rijk al vast: "alle plannen voor de ontwikkeling van de terreinen worden vooraf voor accoord aan de ROB [...] voorgelegd."

In navolging van het advies van de Raad van Cultuur is de beschrijving Romeins landschap veranderd in Romeins cultuurlandschap. Het advies om alleen te spreken van infrastructuur neem ik niet over. Dit omdat er naast de aanwezige infrastructuur ook sprake is van een schip en er mogelijk resten van de nederzetting tussen liggen; de term infrastructuur is dan te beperkt.

Geconcludeerd kan worden dat de in de omschrijving aangegeven waarden bescherming op grond van de Monumentenwet 1988 WEL rechtvaardigen.

=====

 27/7/10

Richtlijn vrijstelling vergunningplicht

Op grond van artikel 11 van de Monumentenwet 1988 is voor versterking of wijziging van een monument een vergunning nodig. Artikel 11 luidt:

1. Het is verboden een beschermd monument te beschadigen of te vernielen;
2. Het is verboden zonder of in afwijking van een vergunning:
 - a. een beschermd monument af te breken, te verstoren, te verplaatsen of in enig opzicht te wijzigen;
 - b. een beschermd monument te herstellen, te gebruiken of te laten gebruiken op een wijze, waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht.

Een strikte interpretatie van artikel 11 zou er toe leiden dat het gebruik van het beschermde terrein vergaand wordt beperkt. Veel (minimaal) grondverstorende activiteiten zouden aan een vergunningvereiste worden gebonden. Dat is niet in overeenstemming met de wettelijke plicht om bij de toepassing van de wet rekening te houden met het gebruik van het monument (zie artikel 2, eerste lid van de Monumentenwet 1988). Daarom geldt daarvoor de volgende richtlijn:

In afwijking van artikel 11 van de Monumentenwet 1988 is het toegestaan om zonder vergunning het terrein te verstoren tot een diepte van 20 cm onder het maaiveld, met dien verstande dat wél ALTIJD een vergunning vereist is voor:

- het verrichten van bouwvergunningplichtige werkzaamheden;
- het aanbrengen van verhardingen;
- het ophogen of verlagen (egaliseren) van het terrein;
- het dempen van watergangen of depressies;
- het graven of verbreden van sloten;
- het wijzigen van het grondwaterpeil;
- het aanleggen en verwijderen van leidingen;
- het aanbrengen van beplantingen;
- sloopvergunningsplichtige werkzaamheden;
- overige wijzigingen.

In geval van twijfel is het raadzaam contact op te nemen met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Aanvragen voor vergunningen kunnen worden ingediend bij burgemeester en wethouders van de gemeente waarin het terrein is gelegen. De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap beslist over de aanvraag.

Aanbevelingen voor goed beheer

Om recht te doen aan de waarden van het terrein verdient het aanbeveling de volgende reguliere onderhoudsmaatregelen te treffen:

- regelmatig maaien (2-4 maal per jaar) van de locatie ten behoeve van het onderhoud van de grasmat op en rond het monument; en
- maatregelen nemen om opslag van riet en beplantingen te voorkomen.

N.B. Het is van belang dat het bovenstaande óók ter kennis wordt gebracht van degenen die het monument gebruiken of doen laten gebruiken c.q. beheren.